

4/2019

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Valtioneuvoston asetukset 3

• OIKEUSTAPAUKSET • Korkein oikeus 3 • Korkein hallinto-oikeus 5 • KKO:n valitusluvut 15

➔ VAHVISTETUT LAIT

● Laki osakesäästötilistä ja laki Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n muuttamisesta (680-681/2019)

HE 279/2018
TaVM 36/2018

Lait tulivat voimaan 1.6.2019.

Osakesäästötilistä annetussa laissa säädetään oikeudesta tarjota osakesäästötilisopimusta, palveluntarjonnan aloittamisesta, säästösuoritusten tekemisestä sekä tuotojen maksusta ja säästövarojen nostosta. Lisäksi laissa säädetään säästövarojen sijoittamisesta ja säilyttämisestä, palveluntarjoajan menettelytavoille asetettavista edellytyksistä sekä tiliin liittyvästä kirjanpidosta ja kuluista annettavista tiedoista.

Esityksen tavoitteena on edistää kotitalouksien ja ylipäänsä pien-sijoittajien aktiivista säästämistä ja sijoittamista sekä lisätä kotitalouksien saatavilla olevien kiinnostavien sijoitusmuotojen tarjontaa.

● Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta sekä eräät niihin liittyvät lait (764-768/2019)

HE 269/2018
YmVM 22/2018

Lait tulevat voimaan 1.9.2020.

Säädettiin uusi laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta. Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutetaan sovittamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen ja yhdistämällä eräitä niihin liittyviä tehtäviä. Tavoitteena on sujuvoittaa ja jouduttaa ympäristöön

vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä.

● Vesiliikennelaki ja eräät siihen liittyvät lait (782-791/2019)

HE 197/2018
LiVM 41/2018

Lait tulevat voimaan 1.6.2020.

Nykyinen vesiliikennelaki ja vesikulkuneuvojen rekisteröinnistä annettu laki kumotaan.

Uudistuksen tavoitteena on vesiliikenteen käyttäytymistä koskevan sääntelyn ajanmukaistaminen, viranomaisten roolien ja tehtävien selkeyttäminen sekä sääntelyn sujuvoittaminen. Lisäksi tavoitteena on vesiliikenteen turvallisuuden ja vastuullisen veneilyn lisääminen, vesiliikenteen liikennesääntöjen ja sen ohjaamisen periaatteiden ajanmukaistamisen ja kokoamisen yhteen lakiin, huviveneen päällikköä koskevan sääntelyn, vuokravene-sääntelyn keventäminen sekä sanktiojärjestelmän ajanmukaistamisen mukaan lukien liikennevirhemaksun käyttöönoton vesiliikenteessä.

Lisäksi uusi laki sisältää vesiväylien merkitsemistä ja vesiliikenteen ohjaamista sekä vesiliikenteen alueellisia ja vesikulkuneuvotyyppiä koskevia kieltoja ja rajoituksia koskevan sääntelyn, vesikulkuneuvojen varusteiden käyttöä koskevan sääntelyn sekä vesikulkuneuvojen rekisteröintiä koskevat säännökset ja huvialuksen päällikön pätevyysvaatimukset.

● Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräät siihen liittyvät lait (808-859/2019)

HE 29/2018
LaVM 18/2018

Lait tulevat voimaan 1.1.2020.

Uudella lailla kumotaan voimassa oleva hallintolainkäyttölaki. Tarjoituksena on täsmentää hallintolainkäytön sääntelyä, hostosaa oikeudenkäyntimenettelyä hallintotuomioistuimissa sekä kehittää

korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ennakkopäätöstuomioistuimeksi.

● Rahankeräyslaki ja eräät siihen liittyvät lait (863-866/2019)

HE 214/2018
HaVM 35/2018
SiVL 15/2018

Lait tulevat voimaan 1.3.2020.

Uudella lailla helpotetaan vapaaehtoistoiminnan rahankeräysmenettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupamenettelyjä sujuvoittamalla pitäen kiinni epärehellisen toiminnan estämisestä rahankeräysten yhteydessä.

● Työaikalaiksi ja eräät siihen liittyvät lait (872-886/2019)

HE 158/2018
TyVM 17/2018

Lait tulevat voimaan 1.1.2020.

Uusi työaikalaki korvaa vuoden 1996 työaikalain. Tavoitteena on ajantasaistaa työaikalaki vastamaan elinkeinorakenteen ja työn tekemisen tavoissa tapahtuneita muutoksia. Muutoksilla pyritään varmistamaan joustavat työaika-järjestelyt erilaisten yritysten ja työnantajayhteisöjen tarpeisiin sekä toisaalta helpottamaan työntekijöiden työn ja yksityiselämän yhteensovittamista.

Lain vaikutukset liittyvät pääasiassa erilaisten joustomahdollisuuksien lisääntymiseen.

● Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta ja eräät siihen liittyvät lait (906-944/2019)

HE 284/2018
HaVM 38/2018

Lait tulevat voimaan 1.1.2020.

Uusi laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta on tiedonhallintaa koskeva yleislaki.

Laki koskee laajasti viranomais-toiminnassa tapahtuvaa tiedonhal-lintaa. Lailla varmistetaan viran-omaisten tietoaineistojen yhden-mukainen hallinta ja tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Lisäksi laissa sää-detään viranomaisten tietojärjes-telmien välillä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta sähköisesti. Sääntelyllä tehostetaan viran-omaisten tiedonhallintaa, jotta vi-ranomaiset voivat tarjota hallin-non asiakkaalle palveluitansa hy-vää hallintoa noudattaen laaduk-kaasti ja hoitaa tehtävänsä tulok-sellisesti. Lain tarkoituksena on edistää myös tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuut-ta. Uusi laki korvaa ja uudistaa voimassa olevan julkisen hallin-non tietohallinnon ohjauksesta annetun lain säännökset.

● **Potilasvakuutuslaki ja eräät siihen liittyvät lait (948-958/2019)**

HE 298/2018
StVM 38/2018

Lait tulevat voimaan 1.1.2021.

Uusi potilasvakuutuslaki korvaa nykyisen potilasvahinkolain. Lail-la uudistetaan nykyisen potilasva-kuutusta koskevan lainsäädännön rakenne kokonaisuudessaan. Li-säksi poistetaan eräitä lainsäädän-nössä ilmenneitä puutteita. Kor-vattavia vahinkoja koskevaa sääntelyä laajennetaan siten, että kehoon asennettavista laitteista aiheutuva henkilövahinko kor-vataan edellyttäen, että laite ei ole ollut niin turvallinen, kuin on ollut aihetta olettaa. Lisäksi potilasva-hingon vuoksi tarpeellinen amma-tillinen kuntoutus tulee korvatta-vaksi.

➔ **VALTIONEUVOSTON ASETUKSET**

● **Valtioneuvoston asetus vieras-lajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (704/2019)**

Asetus tuli voimaan 1.6.2019.

Asetuksella säädetään kansallises-ti merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista, joista voi aiheutua vahinkoa Suomen luonnon moni-muotoisuudelle tai muuta vahin-

koa luonnonvaraiselle eliöstölle taikka vaaraa terveydelle tai tur-vallisuudelle. Asetuksella säädet-tyjä vieraslajeja ei saa tuoda Suo-meen EU:n ulkopuolelta eikä EU:n jäsenvaltiosta, kasvattaa tai myydä eikä pitää hallussa.

Asetuksella annetaan lisäksi tar-kemmat säännökset vieraslajilin-tujen ja -nisäkkäiden torjuntaan käytettävistä pyyntivälineistä ja menetelmistä.

● **Valtioneuvoston asetus Syyttä-jälaitoksesta (798/2019)**

Asetus tulee voimaan 1.10.2019.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain uudistaminen edellyttää asetuk-sessa olevan sääntelyn yhtenäistä-mistä vastaamaan uutta organisaa-tiota ja sen toimintaa. Uusi valtio-neuvoston asetus Syyttäjälaitok-sesta korvaa aiemman lainsäädän-nön nojalla annetun valtioneuvos-ton asetuksen syyttäjälaitoksesta (1390/2011) ja oikeusministeriön asetuksen syyttäjänvirastojen pal-velutoimistoista (586/2014).

● **Valtioneuvoston asetus tavara-merkeistä (799/2019)**

Asetus tuli voimaan 15.7.2019.

Uusi valtioneuvoston asetus tava-ramerkeistä koskee tavaramerkin hakemuksen sisältöä ja tavara-merkkirekisteriä pitävälle viran-omaiselle tehtyjen tavaramerkkiä tai tavaramerkkihakemusta koske-vien luovutuksen, panttauksen tai lisenssin merkitsemistä rekisteriin tai muuta niihin kohdistuvaa muutospyyntöä. Asetuksessa sää-detään pyyntöjen tarkemmasta sä-ällöstä ja niihin liitettävistä asia-kirjoista.

➔ **KORKEIN OIKEUS**

KKO:2019:51

Kiinteistönmuodostamislaki – Tontinosan lunastaminen

A sekä B ja C yhdessä omistivat asemakaavan mukaiseen tonttiin sisältyvät kiinteistöt. Kummankin kiinteistön omistajat olivat toimi-tuksessa esittäneet kiinteistön-muodostamislain 62 §:n mukaisen muiden tontinosien lunastamista koskevan vaatimuksen. B:n ja C:n tontinosalla, jonka pinta-ala oli

A:lle kuuluvaa tontinosaa suurem-pi, sijaitsi A:n omistamia raken-nuksia.

Korkeimman oikeuden ratkai-susta ilmenevin perustein B:n ja C:n tontinosalla sijaitsevat A:n omistamat rakennukset otettiin huomioon määritettäessä A:n ton-tinosan arvoa. A:n tontinosa kat-sottiin arvokkaammaksi. A:lla oli siten etuoikeus lunastaa muut ton-tinosat.

KML 62 § 1 mom
KML 62 § 2 mom
Ks. HD:2019:51.

KKO:2019:52

Ympäristörikos – Ympäristön turmeleminen – Törkeä ympä-ristön turmeleminen – Rangais-tuksen määrääminen – Rangais-tuksen mittaaminen – Menettä-misseuraamus – Hyödyn menet-täminen – Liiketoimintakielto

A oli vastuussa siitä, että yhtiön toiminnassa oli muun ohella otettu I-luokan pohjavesialueella sijaitse-valta soranottoalueelta maa-aines-ta lupamääräysten vastaisesti sekä läjitetty samalle alueelle jätemaata. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, ettei teolla ollut näytetty aiheutetun ympäris-tölle erityisen suurta vahingon vaaraa. A oli syyllistynyt ympäris-tön turmelemiseen.

A:n syyksi oli luettu myös toi-nen ympäristön turmeleminen. A tuomittiin yhteiseen seitsemän kuukauden ehdolliseen vankeus-rangaistukseen.

Kysymys myös A:n määräämi-sestä liiketoimintakieltoon sekä A:n ja yhtiön tuomitsemisesta men-ettämisestä seuraamiseen.

KKO:2019:54

Seksuaalirikos – Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Oikeudenkäyntimenettely – Todistelu – Näytön arviointi

Asianomistaja oli 16-vuotiaana ha-keutunut psykiatriseen hoitoon ja alkanut muistaa hyväksikäyttöta-pahtumia, jotka ajoittuivat hänen 5–11 ikävuosilleen sekä tehnyt sit-temmin rikosilmoituksen. Syyt-teen mukaan vastaaja oli syyllisty-nyt törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, kun hän oli ollut toistuvasti sukupuoliyhteydessä 5–11-vuotiaan asianomistajan

kanssa. Hovioikeus luki menettelyn vastaajalle syyksi ja tuomitsi tämän 4 vuodeksi vankeuteen. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla, että vastaajan syyllisyydestä hyväksikäyttökokoukseen oli jäänyt varteenotettava epäily, ja hylkäsi syytteen. (Ään.) Ks. KKO:2013:96 KKO:2013:97 KKO:2014:48

RL 20 luku 7 §
RL 20 luku 6 § (563/1998)
RL 20 luku 3 § (16/1971)
OK 17 luku 1 § 2 mom
OK 17 luku 3 §

KKO:2019:58

Kilpailu – Kielletty kilpailunrajoitus – Vahingonkorvaus – Korvausvastuun jakaantuminen – Velan vanhentuminen – Vanhentumisen vaikutukset

X Oy, Y Oy ja Z Oy olivat osallistuneet asfalttialan kartelliin ja sen puitteissa tiettyjä asfalttiurakoita koskevaan tarjouskilpailuun. Y Oy oli tehnyt kaupungin kanssa ylihintaisen sopimuksen. Sopimuksesta oli aiheutunut kaupungille vahinkoa, jonka korvaamisesta kaikki kolme yhtiötä olisivat olleet yhteisvastuussa. Kaupunki oli kuitenkin laiminlyönyt korvausvelan vanhentumisen katkaisemisen siten, että Y Oy:n ja Z Oy:n osalta velka oli vanhentunut. Tämän seurauksena velallisten yhteisvastuun korvausvelasta katsottiin hajaantuneen ja X Oy:n korvausvastuun supistuneen sen omaa osuutta vastaavaan määrään.

VanhL 19 § 2 mom
Ks. KKO:2019:57.

KKO:2019:59

Oikeudenkäyntikulut – Kanteen peruuttaminen

A Oy oli vaatinut kanteessaan B:ltä vahingonkorvausta. Syyttäjä oli myöhemmin nostanut B:tä vastaan syytteen, joka oli koskenut vahingonkorvauskanteen perusteena olutta B:n menettelyä. A Oy oli rikosprosessissa esittänyt B:tä vastaan saman vahingonkorvausvaatimuksen kuin vahingonkorvauskanteessaan ja peruuttanut vahingonkorvauskanteensa. Käräjäoikeus jätti kanteen peruuttamisen vuoksi asian sillensä ja velvoitti A Oy:n korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus mainitse-

millaan perusteilla kumosi oikeudenkäyntikuluja koskeneen käräjäoikeuden ratkaisun ja vapautti A Oy:n kuluvastuusta.

Korkein oikeus katsoi, ettei asiassa ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja erityisiä syitä poiketa siitä lähtökohdasta, että kanteen peruuttanut asianosainen oli velvollinen korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut. A Oy velvoitettiin korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut.

OK 21 luku 7 § 2 mom

KKO:2019:60

Konkurssi – Takaisinsaanti konkurssipesään – Palautusvelvollisuuden sovittelu

A:n palkkaennakon kuittaus peräytettiin yhtiön konkurssissa siltä osin kuin palkan katsottiin olleen ilmeisessä epäsuhteessa yhtiön hyväksi tehtyyn työhön nähden. Hovioikeus katsoi, että A:n palautusvelvollisuuden sovittelua puolsivat hänen taloudellinen tilanteensa ja pyrkimyksensä yhtiön vastuiden hoitoon, ja poisti A:n palautusvelvollisuuden kokonaan.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevin perustein, että sovittelulle ei ollut takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 22 §:ssä tarkoitettua painavaa syytä.

TakSL 22 §

KKO:2019:62

Oikeudenkäyntimenettely – Jatkokäsittelylupa – Muutosperuste – Ennakkoratkaisuperuste – Vakuutuksenantajan takautumisoikeus – Vahingonkorvaus

Kiinteistöosakeyhtiön omistamassa rakennuksessa sijaitsevan ravintolan rasvakeittimessä oli alkanut vakava tulipalo, joka oli levinnyt ilmanvaihtokanavaan ja sitä pitkin rakennuksen ullakkokerrokseen. Vakuutusyhtiö oli maksanut vakuutuskorvauksia palosta aiheutuneista vahingoista neljälle yhtiölle ja yhdelle yksityishenkilölle. Vakuutusyhtiö vaati kanteessaan takautumisoikeutensa perusteella korvauksia kiinteistöyhtiöltä sekä rasvakanavan muutostyöt tehneiltä urakoitsijalta ja sen aliurakoitsi-

jalta. Käräjäoikeus hylkäsi kanteen. Hovioikeus ei myöntänyt jatkokäsittelylupaa.

Korkein oikeus totesi asiassa olevan kysymys todistelultaan laajasta ja intressiltään merkittävästä riita-asiasta, jonka ratkaiseminen on edellyttänyt kannanottoa monimutkaisia vastuusuhteita koskeviin oikeuskysymyksiin, joiden tulkinnasta ei ole vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Hovioikeuden olisi pitänyt myöntää jatkokäsittelylupa sekä muutos- että ennakkoratkaisuperusteella.

OK 25 a luku 11 §

KKO:2019:64

Välimiesmenettely – Välitustuomion kumoaminen

Yhtiöiden välillä oli sovittu saatavan panttauksesta sopimuksella, johon sisältyvän välityslausekkeen mukaan panttaussopimuksesta aiheutuvat riitaisuudet käsiteltiin välimiesoikeudessa.

Korkein oikeus katsoi, että pantinantajan ennen konkurssia tekemä välityssopimus ei sitonut sen konkurssipesää asioissa, jotka koskivat tehokkaan julkivarmituksen tapahtumista tai panttauksen sitovuutta konkurssipesään nähden. Välimiesten katsottiin näitä asioita koskevat vaatimukset ratkaistessaan menneen välimiesmenettelystä annetun lain 41 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla toimivaltaansa ulommaksi. Välitustuomio kumottiin näiltä osin.

L välimiesmenettelystä 41 § 1 mom 1 kohta

KKO:2019:65

Oikeudenkäyntikulut

Työntekijän työnantajaansa vastaan ajama työsuhtesaatavia koskeva kanne oli hyväksytty. Asia oli oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:ssä tarkoitettulla tavalla oikeudellisesti niin epäselvä, että työnantajalla oli ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin. Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla, että työnantajan tuli kuitenkin korvata työntekijän oikeudenkäyntikulut osittain.

OK 21 luku 8 a §

KKO:2019:66

**Yhteistoiminta kunnissa –
Lomauttaminen – Hyvitys**

Kaupunki oli syksyllä 2013 käynyt työntekijöidensä kanssa yhteistoimintaneuvottelut talousarvioehdotuksessa edellytetyistä henkilöstömenojen säästötavoitteista. Neuvottelujen päätyttyä kaupunginvaltuusto oli joulukuussa 2013 päättänyt, että säästötavoite toteutetaan koko henkilöstön lomauttamisella. Kaupunki oli tämän jälkeen keväällä 2014 käynyt työntekijöidensä kanssa lomautuksen toteuttamista koskevat yhteistoimintaneuvottelut.

Korkein oikeus katsoi, että kaupungin olisi tullut käydä jo ennen joulukuussa 2013 tehtyä kaupunginvaltuuston päätöstä yhteistoimintaneuvottelut, joita edellytetään työvoiman käytön vähentämistä harkittaessa. Kun kaupunki ei ollut näin menetellyt, kaupunki oli työnantajana laiminlyönyt yhteistoimintavelvoitettaan ja se veloitettiin maksamaan lomautetuille työntekijöille hyvitystä.

L työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa 4 § 1 mom 4 kohta, 4 § 2 mom, 21 §

KKO:2019:67

Pakkokeino – Erityinen kotietsintä – Takavarikko – Lähdesuoja

Toimittajan asuntoon ja siihen liittyviin varastotiloihin oli toimitettu erityinen kotietsintä. Etsintän yhteydessä oli takavarikoitu muun ohella tietokone ja muita tallennuslaitteita, jotka toimittajan ilmoituksen mukaan sisälsivät lähdesuojan alaisia tietoja. Aineisto, jota etsintävaltuutettu ei voinut kotietsinnän kuluessa seuloa, oli eristetty sinetillä varustettuihin näytepusseihin. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla, että aineistoa ei ollut pakkokeinolain 8 luvun 11 §:n tarkoittamalla tavalla sinetöity siten, että tutkinnanjohtajan olisi tullut saattaa luvun 12 §:n mukaisesti viimeistään kolmen päivän kuluttua tuomioistuimen ratkaistavaksi, saadaanko sinetöityä aineistoa tutkia tai hyödyntää.

PKL 8 luku 11 §
PKL 8 luku 12 §

KKO:2019:69

Avoliitto – Omaisuuden erottelu – Hyvitys yhteistalouden hyväksi annetusta panoksesta

A ja B olivat olleet avoliitossa 1980-luvun lopusta alkaen. He olivat vuosina 2007-2008 asuneet yhtäjaksoisesti erillään noin seitsemän kuukauden ajan mutta palanneet jälleen yhteen. Avoliitto oli sittemmin päättynyt vuonna 2012. A on vaatinut hyvitystä perheen kodin ja B:n omistaman yrityksen hyväksi tekemästään työstä.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla A:n ja B:n avoliiton katsottiin jatkuneen keskeytyksettä vuoteen 2012, mutta A:n vaatimus hyvityksestä hylättiin. (Ään.)

L avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 3 §, 8 §

KKO:2019:70

Ylimääräinen muutoksenhaku – Kantelu – Euroopan unionin oikeus – Tehokkuusperiaate – Euroopan unionin tuomioistuin – Ennakkoratkaisupyynnö

Yhtiöt olivat vaatineet Suomen valtiolta vahingonkorvausta niiltä Euroopan unionin oikeuden vastaisesti perityistä väylämaksuista. Korkein oikeus oli tuomiossaan hylännyt vaatimukset vanhentuneina. Yhtiöt vaativat kantelussaan tuomiota poistettavaksi, koska asiaa ei olisi saanut ratkaista pyytämättä unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua unionin oikeuden tehokkuusperiaatteen tulkinnasta suhteessa vahingonkorvausvaatimuksen vanhentumiseen.

Korkein oikeus vahvisti, että ennakkoratkaisupyynnön tekemisen laiminlyönti ylimmässä muutoksenhakuasteessa voi muodostaa muiden edellytysten täytyessä oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittaman oikeudenkäyntivirheen, jos ratkaisuun vaikuttava unionin oikeuden tulkinta ei ole selvä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella. Kantelun kohteena olleessa asiassa näin ei ollut, koska unionin tuomioistuin oli antanut useita ennakkoratkaisuja samasta oikeuskysymyksestä myös samankaltaisissa olosuhteissa. Kantelun hylättiin. Ks. KKO:2017:84

OK 31 luku 1 § 1 mom 4 kohta
SEUT 267 artikla 1 ja 3 kohta

**➔ KORKEIN
HALLINTO-OIKEUS**

Yleishallintoasiat

KHO:2019:76

Lastensuojelu – Huostaanotto – Esteellisyys – Lastensuojelujohdaja – Tutkintapyyntö lapsen vanhemmasta – Huostaanottohakemuksen suullinen käsittely hallinto-oikeudessa – Oikeudenmukainen oikeudenkäynti

Lastensuojelujohdaja oli huostaanottohakemuksen tekemisen jälkeen tehnyt lapsen äidistä tutkintapyyntö. Hän oli tämän jälkeen ollut lastensuojeluviranomaisen puolelta käyttävänä läsnä hallinto-oikeudessa toimitetussa suullisessa käsittelyssä, jossa mainittua huostaanottoasiaa käsiteltiin.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että virkamiehen hallinnon asiakaasta tekemä sellainen tutkintapyyntö, jossa virkamies on asianomistajana, voi vaarantaa luottamuksen virkamiehen puolueettomuuteen hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Jos luottamuksen virkamiehen puolueettomuuteen katsotaan vaarantuneen, virkamiehen tulee pidättäytyä toimimasta viranomaisen puolesta asiassa myös asian tuomioistuinkäsittelyn aikana.

Korkein hallinto-oikeus totesi edelleen, että hallinto-oikeus ei ollut huostaanottoasiaa käsitellessään sidottu lastensuojeluviranomaisen esittämään, vaan arvioi saamansa selvityksen merkityksen ja painoarvon itsenäisesti. Asiassa ennen tutkintapyyntöä esitetty kirjallinen selvitys oli ollut hallinto-oikeuden päätösharkinnan perustana. Hallinto-oikeudella oli myös ollut tiedossaan lastensuojeluviranomaisen lapsen äidistä tekemä tutkintapyyntö. Päätöksellä lapsen huostaanotosta kuitenkin puututaan perustavalla tavalla perustuslaissa ja Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvattuun perhe-elämän suojaan. Jos lapsen vanhempi tai 12 vuotta täyttänyt

lapsi vastustaa huostaanottoa, asian ratkaisee hallinto-oikeus. Asian käsittelyssä hallinto-oikeudessa oikeusturvan ja Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset korostuvat, sillä hallinto-oikeus ratkaisee sen ensi askeena sille tehdyn huostaanottohakemuksen perusteella. Oikeudenkäynnillä hallinto-oikeudessa on tällöin asian selvittämisen kannalta keskeinen merkitys. Suullinen käsittely puolestaan on paitsi keino saada asian ratkaisemiseksi tarpeellista selvitystä hallinto-oikeuden käyttöön myös keskeinen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tae. Suullinen käsittely tarjoaa osapuolille tilaisuuden esittää perustelunsa ja vastaperustelunsa välittömästi tuomioistuimelle. Lastensuojeluviranomaisen tehtävät ja asema huomioon ottaen puolueettomuudella suhteessa huostaanottoa vastustavaan lapsen vanhempaan on korostunut merkitys.

Kun hallintolain mukaan esitteelliseksi katsottu lastensuojeluviranomaisen puhevaltaa käyttänyt lastensuojelujohtaja oli ollut läsnä huostaanottohakemuksen suullisessa käsittelyssä hallinto-oikeudessa, oli kyseessä peruste, jonka vuoksi hallinto-oikeuden päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja asia palautettiin hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi.

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus 6 ja 8 artikla
Hallintolaki 27 § 1 momentti, 28 § 1 momentti
Hallintolainkäyttölaki 33 § 1 momentti, 37 § 1 momentti, 38 § 1 momentti, 39 g § 1 momentti, 51 § 1 momentti
Lastensuojelulaki 32 § 3 momentti

KHO:2019:83

Asiakirjajulkisuus – Julkisuusarvioinnin ajankohta – Valtionyhtiön liikesalaisuuden ala – Asianajosalaisuus – Yhtiön hallintustyöskentelyä koskevien tietojen julkisuus – Tarkastusmuistio – Johdannaisvastuiden selvittäminen

Valtiontalouden tarkastusvirastolle osoitetut tietopyynnöt olivat koskeneet tarkastusviraston lailli-

suustarkastukseen ”Vastuukysymykset Finavian johdannaisvastuiden selvittämisessä” liittyvää tarkastusmuistiota. Kysymys tarkastusmuistion julkisuudesta ja salassa pidettävyydestä tuli asiaa koskevaa valitusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä ratkaistavaksi niiden olosuhteiden valossa, jotka vallitsivat tietopyyntöjen johdosta annetun tarkastusviraston päätöksen antamishetkellä. Valituksen johdosta ei siten tullut arvioitavaksi, oliko tarkastusmuistion julkisuusasema myöhemmin mahdollisesti muuttunut tuon ajankohdan tilanteeseen verrattuna.

Julkisuuslaista tai muustakaan laista ei ilmennyt perustetta katsoa, että valtion kokonaan tai osittain omistamien yhtiöiden liikesalaisuuden ala olisi yhtiön tällaisen omistusrakenteen takia suppeampi kuin muunlaisessa omistuksessa olevien yhtiöiden. Liikesalaisuuden alan ulottuvuuden kannalta ei myöskään ollut merkitystä sillä seikalla, että yhtiötä tai sen toimintaa koskevat tiedot olivat tulleet viranomaisen haltuun valvontatoimen yhteydessä.

Tarkastusmuistiosta ilmeni tietoja Finavia Oyj:n oikeudellisina neuvonantajina toimineiden asianajajien johdannaisvastuuasian eräiden käsittelyvaiheiden yhteydessä laatimista selvityksistä ja esittämistä näkemyksistä. Tällaisen oikeudellisen neuvonnan yhteydessä esitetyt selvitykset ja näkemykset kuuluivat asianajajista annetun lain 5c §:n 1 momentissa tarkoitettun asianajajan salassapitovelvollisuuden piiriin, ellei hänen päämiehensä halunnut tästä omaksi suojakseen säädetystä velvoitteesta luopua. Kun otettiin huomioon, että Finavia Oyj oli halunnut pitää kysymyksessä olevat tiedot salassa sekä se, että asianajajan ja hänen päämiehensä välisen tietojenvaihdon luottamuksellisuudella on merkitystä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin yleisten toteutumisedellytysten kannalta, tietoja oli pidettävä yhtiön julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitettuina liikesalaisuuksina.

Tarkastusmuistiosta ilmeni tietoja Finavia Oyj:n hallituksen päätöksistä, hallituksen jäsenten käymistä keskusteluista ja esittämistä

näkemyksistä, hallituksen jäsenten ja yhtiön palveluksessa olevien henkilöiden toimista ja muista vastaavan kaltaista yhtiön sisäistä työskentelyä ja päätöksentekoa koskevista tai kuvaavista seikoista, asioiden käsittelyyn liittyvistä selvityksistä sekä toimintaa koskevista havainnoista ja arvioinneista. Viranomaisen asiakirjaan sisältyvinä tämän kaltaisia tietoja ei voitu pelkästään edellä kuvatun kaltaisen luonteensa tai ominaisuutensa perusteella pitää julkisuuslain perusteella salassa pidettävänä liikesalaisuuksina.

Finavia Oyj:n hallituksessa käytyjä keskusteluja ja muuta hallintustyöskentelyn yksityiskohtaista sisältöä ja päätöksentekoa koskevien ja kuvaavien seikkojen, asioiden käsittelyyn liittyvien selvitysten sekä toimintaa kuvaavien havaintojen ja arviointien julkiseksi tulemisen oli katsottava vaikuttavan yrityksen yleisiin toimintaedellytyksiin. Tarkastusmuistioon tutustumisen perusteella korkein hallinto-oikeus katsoi, että kyse oli näiltä osin julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan perusteella salassa pidettävistä tiedoista. Korkein hallinto-oikeus myös totesi, että osa näistä tiedoista oli salassa pidettäviä jo oikeudellista neuvontaa tai välimiesmenettelyn tai sovintosopimuksen yksityiskohtaista sisältöä koskevinä.

Äänestys 4–1. Esittelijän eriävä mielipide.

Suomen perustuslaki 12 §
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 1 § 1 momentti, 3 §, 9 § 1 momentti, 10 §, 22 § sekä 24 § 1 momentti 17 ja 20 kohta
Laki asianajajista 5c § 1 momentti
Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisessä tuomioistuimissa 10 §
Ks. KKO 2011:19, KHO 2019:10.

KHO:2019:84

Julkinen hankinta – Puitejärjestely – Puitejärjestelyn osapuolina olevien hankintayksiköiden ilmoittaminen – Hankinnan kohteen määrittäminen – Riittävät tiedot tarjouksen laatimiseksi – Tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun sekä avoimuuden periaatteet

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys siitä, oliko

Hansel Oy menetellyt polttonesteiden ja niiden säiliötoimitusten hankintaa koskevan puitejärjestelyn kilpailuttamisessa ja kyseistä hankintaa koskeneiden tarjouspyyntöasiakirjojen laatimisessa julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisesti.

Asiassa oli ratkaistavana ensinnäkin kysymys siitä, oliko tarjouspyynnössä ilmoitettu puitejärjestelyn osapuolina olleet hankintayksiköt hankintasäännösten edellyttämällä tavalla. Toinen asiassa ratkaistava kysymys oli, oliko tarjouspyynnössä ilmoitettu riittävät tiedot toimituskohteista tarjoushintaan vaikuttaneiden kuljetuskustannusten arvioimiseksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Hansel Oy ei ollut menetellyt hankintasäännösten mukaisesti ilmoittaessaan puitejärjestelyn osapuolina oleviksi hankintayksiköiksi merkittävän määrän sellaisia hankintayksiköitä, jotka eivät etukäteen arvioiden ja Hansel Oy:n aikaisemman kokemuksen perusteella käytä puitejärjestelyä. Puitejärjestelyyn osallistumista harkinneet tarjoajat eivät olleet tämän vuoksi saaneet tarjouspyyntöasiakirjojen perusteella realistista ja riittävää tietoa perustettavan puitejärjestelyn laajuudesta sen osapuolina olevien ja puitejärjestelyä käyttävien hankintayksiköiden osalta. Tarjouspyyntö ei siten ollut tältä osin ollut hankintasäännösten mukainen.

Lisäksi korkein hallinto-oikeus katsoi, että tarjouspyynnössä ei ollut ilmoitettu tarjoushintaan vaikuttavien kuljetuskustannusten arvioimiseksi polttonesteiden toimituspaikkatietoja sellaisella tarkkuudella, että puitejärjestelyyn osallistumista harkinneet tarjoajat olisivat puitejärjestelyn osapuolina olevien hankintayksiköiden puutteellinen yksilöinti huomioon ottaen saaneet riittävät tiedot puitejärjestelyssä mukana olevien hankintayksiköiden sopimusaikana todennäköisesti tekemistä hankinnoista. Riittävät tiedot olisivat olleet annettavissa historiatietojen perusteella, jotka olivat olleet aikaisemman toimittajan tiedossa. Tarjouspyyntöasiakirjojen kokonaisuutena arvioiden riittämättömät tiedot tarjousten laatimiseksi olivat olleet omiaan vaikuttamaan siten, että tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön asema yhteismitallisten

ja vertailukelpoisten tarjousten laatimisessa ja tarjousten vertailussa ei ollut tullut tarjouskilpailussa riittävästi turvatuksi.

Korkein hallinto-oikeus kumosi markkinaoikeuden päätöksen sekä hankintapäätöksen optiovuosien osalta ja kielsi Hansel Oy:tä panemasta hankintapäätöstä täytäntöön optiovuosien osalta 7.3.2020 päättyvän sopimuskauden jälkeen.

Äänestys perusteluista 3–2.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1 §, 2 § 1 ja 2 momentti, 3 § 1 momentti, 30 § 4 momentti, 42 § 1–4 momentti, 67 § 1 momentti sekä 68 § 1 ja 12 kohta

Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU johdanto-osan 60 ja 61 perustelukappale sekä 5 artiklan 5 kohta ja 33 artiklan 1 ja 2 kohta

Unionin tuomioistuimen tuomio C-216/17 Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato - Antitrust ja Coopservice (EU:C:2018:1034)

Ks. myös KHO 2016:182 ja KHO 2018:128.

KHO:2019:85

Julkinen hankinta – Tarjoajan kanssa samaan yritysryhmään kuuluvan yhtiön osallistuminen hankinnan valmisteluun ja tarjouksen selonottoneuvotteluun – Eturistiriita – Tarjoajan sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle – Hyvitysmaksuasiasia – Hyvitysmaksun edellytykset

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa yhtiö A:n valituksen johdosta ratkaistavana, oliko markkinaoikeuden päätös ollut virheellinen siltä osin kuin yhtiö A:n hyvitysmaksuvaatimus oli hylätty.

Hankintamenettelyn arvioinnin osalta oli kysymys siitä, olisiko hankintayksiköllä ollut tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun turvaamiseksi sekä kilpailun vääristymisen estämiseksi velvollisuus sulkea yhtiö B uimahallin vedenkäsittelytyöiden osarakkaa koskeneesta tarjouskilpailusta siitä syystä, että yhtiö B:n kanssa samaan yritysryhmään kuuluva yhtiö C oli laatinut tarjouspyyntöasiakirjoihin sisälty-

neet urakan tekniset suunnitelmat ja osallistunut tarjousten avaamisen jälkeen ennen tarjouskilpailun ratkaisemista järjestettyyn yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun.

Korkein hallinto-oikeus katsoi markkinaoikeuden tavoin, että yhtiö C:n osallistuminen hankinnan valmisteluun urakkaa koskevat tekniset suunnitelmat laatimalla ei ollut johtanut tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen tai kilpailun vääristymiseen, vaikka yhtiö C:n kanssa samaan yritysryhmään kuuluva yhtiö B oli osallistunut vedenkäsittelytyöiden osarakasta järjestettyyn tarjouskilpailuun.

Markkinaoikeus ei ollut päätöksessään arvioinut hankintamenettelyn virheellisyyttä siltä osin kuin hankintayksikkö oli sallinut yhtiö C:n kahden vedenkäsittelysuunnittelijan osallistua ennen tarjouskilpailun ratkaisemista järjestettyyn yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun.

Yhtiö B:n tarjousta koskevan selonottoneuvottelun tarkoituksena oli hankintayksikön siitä laatiman pöytäkirjan mukaan ollut käydä läpi yhtiö B:n kanssa tarjouksen sisältö ja edellytykset urakoitsijavalinnalle. Tähän nähden se, että yhtiö B:n kanssa samaan yritysryhmään kuuluvan yhtiö C:n kaksi edustajaa olivat osallistuneet hankintayksikön avustajina yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun, oli mainittujen yhtiöiden taloudellisten intressien yhteys huomioon ottaen ollut omiaan aiheuttamaan epäilyjä hankintamenettelyn puolueettomuudesta ja eturistiriidan olemassaolosta riippumatta siitä, mitkä olivat olleet selonottoneuvotteluun osallistuneiden yhtiö C:n edustajien tosiasialliset vaikutusmahdollisuudet urakoitsijavalintaan. Hankintamenettely oli siten ollut tältä osin virheellistä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että eturistiriita olisi ollut estettävissä ja siten virheetön hankintamenettely toteutettavissa pelkästään siten, että hankintayksikkö ei olisi sallinut yhtiö C:n edustajien osallistumista yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun.

Hyvitysmaksuasiasia oli arvioitava, oliko yhtiö C:n edustajien osallistuminen yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun vaikut-

tanut siihen, että yhtiö B oli valittu urakoitsijaksi tarjouskilpailun ehtojen vastaisesti. Koska yhtiö C:n edustajien osallistuminen yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun ei ollut johtanut yhtiö B:n tarjouksen muuttamiseen tai tarjouspyynnössä tarjoajille asetettujen vaatimusten muuttamiseen yhtiö B:tä suosivalla tavalla eikä asiassa muutoinakaan ollut ilmennyt perustetta, jonka vuoksi yhtiö B:n tarjousta ei olisi tullut tarjouskilpailun ehtojen perusteella valita voitaneeksi tarjoukseksi, yhtiö C:n edustajien osallistumisen yhtiö B:n tarjouksen selonottoneuvotteluun ei voitu osoittaa vaikuttaneen hankintamenettelyn lopputulokseen siten, että kalliimman tarjouksen tehneellä yhtiö A:lla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä.

Hyvitysmaksun edellytykset eivät täyttyneet. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi yhtiö A:n valituksen eikä muuttanut markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta. Äänestys 4-1.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1 § 2 momentti, 3 § 1 momentti, 66 §, 79 § 1 momentti, 81 § 1 momentti 7 ja 8 kohta, 154 § 1 momentti 4 kohta sekä 155 § 1 momentti

KHO:2019:86

Kunnallisia – Valtiontuki – Valtiontuen edellytysten täyttäminen – Taloudellinen etu – Markkinaehtoisuuden selvittäminen – Kaukolämpö

Kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt kaupungin ja yhtiön välisen sopimuksen lämmön toimittamisesta kaupungin kaukolämpöverkkoon. Kun kaupunginvaltuuston päätöstä tehtäessä ei ollut luotettavasti selvitetty unionin valtiontukea koskevien määräysten ja säännösten soveltuvuutta kaupungin ja yhtiön väliseen sopimukseen ja kun päätelmää valtiontukimääräysten ja -säännösten soveltumattomuudesta ei ollut tehtävissä myöskään asiaa hallintolainkäytön järjestyksessä arvioitaessa, kaupunginvaltuuston päätös oli syntynyt kuntalain (365/1995) 90 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla virheellisessä järjestyksessä. Korkein hallinto-oikeus kumosi kaupunginvaltuuston pää-

töksen ja hallinto-oikeuden päätöksen.

Kuntalaki (365/1995) 90 § (1375/2007)
Sopimus Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) 107 ja 108 artikla

KHO:2019:87

Vammaispalvelu – Henkilökohtainen apu – Vapaa-ajan toiminnot ja harrastukset – Lapsi – Kehitysvamma – Valvonnan tarve – Itsenäistyminen

X:n kaupungin viranhaltija hylkäsi B:n tekemän hakemuksen saada vuonna 2007 syntyneelle tyttärelleen A:lle vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua vapaa-ajan toimintoihin ja harrastuksiin. X:n kaupungin yksilöasianjaosto hylkäsi B:n tekemän oikaisuvaatimuksen. Jaoston mukaan lapsen hyvinvoinnin ja huolenpidon kannalta tarvittavien vapaa-ajan käyntien hoitaminen oli alaikäisen lapsen vanhempien vastuulla. Perheelle oli myös myönnetty omaishoidon tukea sen vuoksi, että lapsi tarvitsi ikäistään enemmän valvontaa ja huolenpitoa.

Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Hallinto-oikeuden mukaan ratkaistaessa lapsen oikeutta henkilökohtaiseen apuun arvioinnissa tuli kiinnittää huomiota lapsen yksilölliseen tilanteeseen, kehitystasoon sekä siihen, mihin tarkoitukseen henkilökohtaista apua oli haettu. Merkitystä tuli antaa myös sille, mitä lapsi oli aikaisemmin tehnyt haetun toiminnon osalta ja mitä samanikäiset samassa elämänvaiheessa olevat lapset normaalisti tekevät. Kun otettiin huomioon A:n terveydentilasta, kehitystasosta ja muista olosuhteista saatu selvitys sekä se, että samanikäiset vammattomat lapset tarvitsevat tavanomaisesti vielä vanhempien apua ja ohjausta kodin ulkopuolella, A:ta ei ollut pidettävä vammaispalvelulain 8c §:n 3 momentissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A on keskivaikeasti kehitysvammainen lapsi, jonka keskimääräinen kehitysikä on neljä vuotta kolme kuukautta. A kommunikoi puheella ja käyttää tukiviittomia. Asiassa ei ollut epäselvyyttä siitä, että A osaa ilmaista tarpeensa ja tahtonsa.

Hallituksen esityksestä (HE 166/2008 vp) käy ilmi, että henkilökohtaisen avun perustavoite on avustettavan henkilön itsenäisyyden ja riippumattomuuden lisääminen, kun taas omaishoidossa painottuvat hoiva ja hoito. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että vammaispalvelulain nojalla myönnettävä henkilökohtainen apu ei voisi lainkaan sisältää hoivan, hoidon ja valvonnan kaltaista apua, kunhan henkilön avun tarve ei koostu pääosin tällaisista avun tarpeista.

Arvioitaessa sitä, tarvitseeko A välttämättä hänelle haettua henkilökohtaisen avun palvelua suoriutuakseen muihin samanikäisiin lapsiin verrattavalla tavalla tavanomaisen elämän toiminnoista, oli edellä todetun ja A:n terveydentilasta esitetyn selvityksen lisäksi otettava huomioon myös muut olosuhteet, kuten A:n ikään liittyvä tarve itsenäistymiseen. X:n kaupunki oli vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin nojalla velvollinen järjestämään A:lle henkilökohtaista apua hakemuksessa tarkoitettuihin toimiin. Asiassa ei ollut esitetty, että A ei kykenisi itse määrittämään tarvitsemansa avun sisältöä tai toteutustapaa. Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden ja X:n kaupungin yksilöasianjaoston päätökset ja palautti asian jaostolle uudelleen käsiteltäväksi.

L vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 4 § 1 momentti, 8 § 2 momentti, 8c § 1 momentti 3 ja 5 kohta, 8c § 2 ja 3 momentti

KHO:2019:91

Eläinsuojelu – Valvonta – Kiellot ja määräykset – Koulukoira – Säilyttäminen pitopaikaksi soveltumattomassa tilassa – Tilapäinen ja hyväksyttävä syy – Kuljetushäkki

Eläinsuojeluasetuksen 22 §:n mukaan muun ohella koiraa saadaan pitää sen kuljetukseen tarkoitettuna laatikossa tai häkissä taikka muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa vain, jos eläimen kuljettaminen, sairaus tai muu tilapäinen ja hyväksyttävä syy sitä vaatii.

Koira työskenteli koululla 1-5 päivänä viikossa. Koira lepäsi työpäivien aikana sekä autossa olevassa häkissä että luokkahuonees-

sa. Korkein hallinto-oikeus totesi, että kysymyksessä olevan koulu-koiratoiminnan säännöllisyys kuuluu viikkojen aikana poikkeasi tyypillisistä koiran kuljettamisesta tai sairaudesta aiheutuvista tilapäisistä säilytystarpeista. Kun otettiin huomioon eläinsuojeluasetuksen 22 §:n ehdoton muotoilu ja sen tarkoitus estää koiran pitopaikaksi soveltumattomien säilytystilojen pitempiäaikainen käyttö, koiran pitämistä kuljetushäkissä autossa ei voitu pitää säännöksessä tarkoitetulla tavalla tilapäisenä.

Valvontaeläinlääkäriin määräys siitä, että koiran pitopaikan tuli olla riittävän tilava, ei ollut lainvastainen.

Eläinsuojelulaki 4 § ja 42 § 1 momentti

Eläinsuojeluasetus 1 § 3 ja 4 momentti ja 22 §

Koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta annettu valtioneuvoston asetus 13 §

KHO:2019:93

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Somalia – Uusi turvapaikkaperuste – Sukuelinten silpominen – Alaikäinen turvapaikanhakija – Viranomaisen selvittämismääräys

Maahanmuuttovirasto oli hylännyt Somalian kansalaisen A:n ja hänen tyttärensä B:n turvapaikkaa ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen ja päättänyt kääntää heidät Somaliaan. Hallinto-oikeus oli hylännyt valituksen Maahanmuuttoviraston päätöksestä.

A oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa aiemmin esittämiensä lisäksi esittänyt uutena seikkana pelon siitä, että hänen Suomessa syntyneen tyttärensä B:n sukuelimet silvotaan ja A:lle itselleen tehdään niin sanottu reinfibulaatio Somaliassa, jos heidät palautetaan sinne.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että turvapaikanhakijalta voidaan lähtökohtaisesti edellyttää, että hän esittää jo hakemusvaiheessa kaikki kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa perusteet. Turvapaikanhakija ei kuitenkaan välttämättä ole tietoinen siitä, että sukuelinten silpominen loukkaa ihmisoikeuksia ja että silpomisen uhka on merkityksellinen seikka

naisen kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin kannalta. Aiheen arkaluonteisuudesta johtuen silpomisen oma-aloitteinen puheeksi ottaminen voi myös olla hakijalle vaikeaa. Edellä todettuun nähden ja asiassa saatu selvitys huomioon ottaen, A:lla katsottiin olleen hyväksyttävä syy uuden turvapaikkaperusteen esiin tuomiselle vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja maatieto huomioon ottaen turvapaikkaperuste oli tutkittava.

Yleisen ja ajantasaisen maatiedon perusteella sukuelinten silpominen on erittäin yleinen käytäntö, joka koskettaa lähes kaikkia tyttöjä ja naisia Somaliassa. Turvapaikkahakemus koski paitsi A:ta itseään myös hänen vuonna 2015 syntynyttä tyttärtään B:tä. Alaikäisenä turvapaikanhakijana B oli erityisen haavoittuvassa asemassa. Ottaen huomioon perustuslain 22 §:ssä säädetty julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentissa säädetty viranomaisen selvittämismääräys, kansainväliset velvoitteet sekä palautuskiellon ehdoton luonne, korkein hallinto-oikeus katsoi, että Maahanmuuttoviraston olisi ratkaistessaan asian tullut viran puolesta arvioida, oliko B kotimaahansa palautettuna vaarassa joutua silpomisen kohteeksi. Arviointi olisi siis tullut suorittaa siitä riippumatta, oliko lapsen huoltaja vedonnut tähän seikkaan.

Korkein hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Suomen perustuslaki 22 §
Ulkomaalaislaki 6 § 1 momentti ja 7 § 2 momentti

Yleissopimus lapsen oikeuksista 3 artikla 1 ja 2 kohdat ja 19 artikla
Uudelleenlaadittu menettelydirektiivi (2013/32/EU) johdanto-osan perustelukappaleet 29, 32 ja 33 sekä 10 artikla 3 kohta ja 15 artikla 3 kohta

Uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi (2011/95/EU) johdanto-osan perustelukappale 30 sekä 4 artiklan 1 ja 3 kohdat
Euroopan neuvoston yleissopimus nauttiiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) (SopS 53/2015) 60 artikla 3 kohta

KHO:2019:99

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Tietty yhteiskunnallinen ryhmä – Seksuaalinen suuntautuminen – Sukupuolidentiteetin määrittely

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana, oliko Irakin kansalainen A uskottavasti osoittanut kuuluvansa sellaiseen seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön, jolla suuntautuneisuutensa vuoksi oli perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan.

Maahanmuuttovirasto ei ollut hyväksynyt A:n kertomusta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Hallinto-oikeus oli toimittanut suullisen käsittelyn, jossa oli A:n lisäksi kuultu todistajana A:n ystävää C:tä. A oli muun ohella kertonut seurustelleensa Irakissa B:n kanssa viiden vuoden ajan. A oli lisäksi kertonut naisellisesta pukeutumisestaan ja käyttäytymisestään. Hallinto-oikeus hylkäsi Maahanmuuttoviraston päätöksestä tehdyn valituksen. Hallinto-oikeus katsoi, ettei A:n kertomuksen oma-kohtaisuudesta voitu vakuuttua, eikä hänen kertomustaan seksuaalisesta suuntautumisestaan näin ollen pidetty uskottavana.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A oli kertonut suhteestaan B:hen johdonmukaisesti turvapaikkapuhuttelussa ja hallinto-oikeuden toimittamassa suullisessa käsittelyssä sekä valituksessaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle. A oli itse identifioinut itsensä homoseksuaaliksi. A oli lisäksi kertonut johdonmukaisesti naisellisesta pukeutumisestaan ja käyttäytymisestään ja kertonut tuntevansa itsensä sisäisesti naiseksi. Näihin seikkoihin oli myös todistajana hallinto-oikeudessa kuultu C kertonut kiinnittäneensä huomiota.

Asiassa toimitettu muu kirjallinen selvitys, kuten lääkärinlausunnossa esitetyt havainnot ja lääkärin käsitys tuki A:n kertomusta hänen seksuaali- ja sukupuoli-identiteetistään, vaikkakaan seksuaalisesta suuntautumisesta ei sinänsä ole mahdollista tehdä päätelmiä pelkästään ulkonäön tai ulkoisen olemuksen perusteella. Keskeisin näyttö muodostui A:n omasta kertomuksesta. Kun otettiin huomioon A:n johdonmukainen kertomus ja muu asiassa esitetty selvitys

kokonaisuudessaan, korkein hallinto-oikeus katsoi tulleen riittäväällä tavalla selvitettyksi, että A:lla oli ilmentämänsä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin vuoksi perustellusti aiheetta pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan, eikä hänellä ollut mahdollista saada tätä vaaraa vastaan viranomais-suojelua. A:n tarkemman seksuaali- tai sukupuoli-identiteetin määrittely ei ollut tarpeen kansainvälisen suojelun tarvetta arvioitaessa. Korkein hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle turvapaikan myöntämiseksi.

Ulkomaalaislaki 87 § 1 momentti, 87b §:n 3 ja 4 momentti
Direktiivi 2011/95/EU vaatimuksesta kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi 10 artikla d alakohta)

KHO:2019:100

Tavaramerkki – Väritavaramerkki – Kuviotavaramerkki – Sijaintitavaramerkki – Tavaramerkkilaji – Tavaramerkin kuvaus – Tavaramerkkisuojan kohde – Selvä ja täsmällinen tavaramerkkihakemus – Tavaramerkkihakemuksen muuttaminen – Valituksen muuttaminen – Vaatimuksen tutkiminen – Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö johdosta antama tuomio

Yhtiö oli hakenut värillisen, kuvion muodossa esitetyn tavaramerkin rekisteröintiä väritavaramerkiksi. Patentti- ja rekisterihallitus oli hylännyt hakemuksen sillä perusteella, ettei yhtiö ollut esittänyt riittävän vahvaa käyttönäyttöä, jotta tavaramerkin olisi voitu katsoa tulleen erottamiskykyiseksi väritavaramerkkinä. Markkinaoikeus oli puolestaan hylännyt yhtiön valituksen sillä perusteella, että tavaramerkki ei täyttänyt graafisen esitetävyyden vaatimusta.

Unionin tuomioistuimen korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisupyyntö johdosta

asiassa antaman tuomion Hartwall, C-578/17 mukaan sillä, haetiinko merkin rekisteröintiä väritavaramerkiksi vai kuviotavaramerkiksi, oli merkitystä tavaramerkkioikeuden suojan kohteen ja laajuuden määrittämisen kannalta ja se oli myös yksi merkityksellinen tekijä tavaramerkin erottamiskykyä arvioitaessa. Tilanteessa, jossa tavaramerkin rekisteröintihakemuksessa oli ristiriita merkin ja hakijan ilmoittaman tavaramerkin tyyppin välillä, hakemus oli hylättävä sillä perusteella, että tavaramerkkihakemus ei ollut selvä ja täsmällinen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kun yhtiön hakemus koski sellaisen tavaramerkin rekisteröintiä väritavaramerkiksi, joka oli graafisesti esitetty ääriiivoilla varustetun kuvion muodossa, haetun tavaramerkin rekisteröinnin kohde jäi unionin tuomioistuimen tuomiossa tarkoitettulla tavalla epäselväksi, mikä muodosti esteen sen rekisteröinnille.

Korkein hallinto-oikeus ei tutkinut yhtiön vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa, unionin tuomioistuimen tuomion jälkeen esittämiä vaatimuksia, joiden mukaan tavaramerkki olisi tullut rekisteröidä toissijaisesti sijaintitavaramerkkinä tai kolmassijaisesti kuviotavaramerkkinä.

Tavaramerkkilaki (7/1964) 1 § (39/1993) 2 momentti, 13 § (56/2000), 17 § (1715/1995), 19 § 1 momentti ja 2 momentti (56/2000) sekä 23 § Tavaramerkkilaki (544/2019) 107 § 1 momentti
Hallintolainkäyttölaki 27 § ja 51 § 2 momentti
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä (tavaramerkkidirektiivi 2008/95/EY) 2 artikla
C-578/17, Hartwall (EC-LI:EU:C:2019:261), C-104/01, Libertel (ECLI:EU:C:2003:244) ja C-49/02, Heidelberger Bauchemie (ECLI:EU:C:2004:384)

KHO:2019:101

Yksityiset sosiaalipalvelut – Kotipalvelujen tukipalvelut – Kirjallinen ilmoitus palvelujen tuottamisesta – Hallintopäätös – Valituskelpoisuus

A oli tehnyt kuntayhtymälle ilmoituksen, että hän alkaa tuottaa koti-

palvelujen tukipalveluja. Kuntayhtymä ei ollut hyväksynyt A:ta kotipalvelujen tukipalvelujen tuottajaksi. A valitti päätöksestä hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeus jätti A:n valituksen tutkimatta sillä perusteella, että kuntayhtymän päätös ei ollut valituskelpoinen. Kuntayhtymä valitti päätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Se viittasi muun ohessa siihen, että se pitää yllä kotipalvelujen tukipalvelujen tuottajarekisteriä, jonka kautta se toteuttaa valvontaa.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana kuntayhtymälle tehtyä ilmoitusta koskevan päätöksen valituskelpoisuus. Valituskelpoisuuden arvioimisen kannalta keskeistä oli, millainen merkitys viranomaisen ratkaisulla oli ilmoittajan oikeusasemalle. Korkein hallinto-oikeus totesi, että erityisesti niissä tilanteissa, joissa kunnallinen viranomais katsoi, ettei toimintaa voitu pitää kotipalveluihin kuuluvina tukipalveluina, palvelujen tuottajan oikeusturvan voitiin katsoa edellyttävän, että hän voi saattaa kunnallisen viranomaisen ratkaisun tuomioistuimen arvioitavaksi. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja asia palautettiin sille uudelleen käsiteltäväksi.

Äänestys 4–1 kuntayhtymän valitusoikeudesta.

Perustuslaki 21 § 1 momentti
Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 momentti

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 11 § ja 27 §
Sosiaalihuoltolaki 14 § 1 momentti
5 kohta sekä 19 § 1 ja 3 momentti

KHO:2019:103

Virkamiesasia – Poliisi – Irtisanominen – Erityisen painava syy – Törkeä rattijuopumus – Poliisimiehen käyttäytyminen – Luottamus poliisille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen

Poliisilaitos irtisanoi A:n vanhemman konstaapelin virkasuhteesta tämän syyllistyttyä vapaa-ajallaan törkeään rattijuopumukseen. Hallinto-oikeus kumosi A:n valituksesta poliisilaitoksen päätöksen ja muutti päätöstä siten, että A erotettiin virantoimituksesta kuuden kuukauden määräajaksi poliisin hallinnosta annetun lain 15i §:n nojalla.

Korkein hallinto-oikeus myönsi poliisilaitokselle valitusluvan ja kumosi hallinto-oikeuden päätöksen.

Arvioitaessa, oliko poliisilaitoksella ollut laillinen syy irtisanoa A:n virkasuhde, oli otettava huomioon, että valtion tehtävien hoidolta edellytettävä luotettavuus, oikeusvarmuus ja tehokkuus asettavat erityisesti poliisihallinnossa poliisimiehen tehtäviä hoitavien henkilöiden viranhoidolle ja vapaa-ajan käyttäytymiselle erityisvaatimuksia (HE 4/2006 vp). Poliisimiehen käyttäytymistä sitoo valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin ohella poliisin hallinnosta annetun lain 15f §:n erityissäännös.

Käräjäoikeus oli tuominnut A:n tämän vapaa-ajalla tapahtuneesta törkeästä rattijuopumuksesta 35 päivän ehdolliseen vankeuteen ja lisäksi oheissakkoon. Tuomio oli lainvoimainen, ja tekoa oli pidettävä luonteeltaan vakavana.

A:n olennaisiin tehtäviin paikallispoliisissa oli kuulunut liikenteen valvontaa. Tähän puolestaan sisältyi myös rattijuopumusrikosten ennalta estämistä, esitutkintaa ja syyteharkintaan saattamista. A:n syyllistyminen törkeään rattijuopumukseen oli siten ollut omiaan vakavasti horjuttamaan yleistä luottamusta poliisille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen. Samalla A oli myös menettänyt uskottavuuttaan valvoa liikennesääntöjen noudattamista.

Korkein hallinto-oikeus katsoi tämän vuoksi, että poliisilaitoksella oli ollut valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityisen painava syy A:n vanhemman konstaapelin virkasuhteen irtisanomiseen. Korkein hallinto-oikeus katsoi lisäksi, että asiassa ei ollut ilmennyt A:n työnantajan kohdelleen A:ta toisin kuin muita palveluksessaan olleita tai olevia virkamiehiä vastaavissa olosuhteissa. Irtisanomisen laillisuutta ei ollut myöskään syytä arvioida toisin A:n pitkän virkauran, hänen kollegojensa ilmaiseman luottamuksen säilymisen, A:n yksityiselämään liittyvien syiden perusteella eikä senkään johdosta, että A oli hakeutunut pian hoitoon. Irtisanomista ei voitu pitää kysymyksessä olevissa olosuhteissa suhteettoman ankarana seurauksena.

Valtion virkamieslaki 14 § 2 momentti ja 25 § 2 momentti

Laki poliisin hallinnosta 7 § 1 momentti, 15f § ja 15i § 1, 2 ja 4 momentti

Hallintolaki 6 §

KHO:2019:104

Vammaispalvelu – Henkilökohtaisen avun järjestäminen – Työnantajamalli – Palveluseteli – Edellytykset toimia työnantajana – Kaupungin järjestämä apu

A oli vuonna 1991 tapahtuneen liikenneonnettomuuden seurauksena neliraajahalvaantunut, ja hän tarvitsi yksin asuvana apua siirtymisissä, ruuan valmistuksessa, pukeutumisessa, peseytymisessä, rakkon ja suolen toiminnossa, kulkeemisessa kodin ulkopuolella sekä harrastetoiminnossa ja asioiden hoitamisessa. Kaupunki oli myöntänyt A:lle henkilökohtaista apua 370 tuntia kuukaudessa työnantajamallilla. A:lla oli neljä avustajaa.

A koki erityisesti avustajien äkillisten peruutusten vuoksi, ettei hänellä ollut halua eikä kykyä toimia avustajiansa työnantajana. Kaupungin viranhaltija hylkäsi A:n hakemuksen, että henkilökohtainen apu järjestettäisiin hänelle palvelusetelimallilla. Kaupungin yksilöasioiden jaosto hylkäsi A:n oikaisuvaatimuksen ja hallinto-oikeus A:n valituksen. Hylkäämistä päätöksistä kävi ilmi, että A:lle oli tehty aikaisemmin päätös palvelusetelin myöntämisestä eräsiin kotihoidon toimenpiteisiin, kuten katetrointiin, mutta A oli kokenut kotihoidon aikataulut itseään rajoittavina, ja hän oli pian pyytänyt itse paluuta takaisin työnantajamalliin.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi A:n valituksen. Korkein hallinto-oikeus totesi, että kaupungilla ei ollut lakisääteistä velvollisuutta järjestää henkilökohtaista apua vaikeavammaisen henkilön itsensä toivomalla tavalla, vaikka kaupungin tulikin ottaa huomioon palvelua järjestäessään vaikeavammaisen henkilön mielipide ja toivomukset. Henkilökohtaisen avun luonteesta subjektiivisena oikeutena seurasi, ettei henkilökohtaista apua saanut järjestää sillä tavoin, että henkilökohtaisen avun käyttö järjestämistapansa vuoksi tosiasiassa estyi.

A oli saanut vuodesta 2014 lähtien apua työnantajavelvoitteisiinsa kaupungin Avustajakeskukselta. A:n työnantajana toimimista oli

tuettu Avustajakeskuksen Tuettu työnantajuuspalvelulla, jonka perusteella A:lla oli lakisääteisten työnantajavelvollisuuksien lisäksi mahdollista saada apua muun muassa avustajien hankkimiseen, työsopimusten laatimiseen ja työvuorojen suunnitteluun. Lisäksi hänelle oli myönnetty Avustajakeskuksen Akuutti sijaisvälitys - palvelu helpottamaan henkilökohtaisen avun sijaisjärjestelyjä. A oli näin avustettuna toiminut jo pidemmän aikaa työnantajana, eikä hänen olosuhteissaan ollut tapahtunut olennaisia muutoksia.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei A:n henkilökohtaisen avun käyttäminen tosiasiallisesti estynyt, vaikka palvelusetelimalliin siirtymistä ei hyväksyttäisi A:n vaatimassa laajuudessa. Kaupunki oli vammaispalvelulain nojalla velvollinen selvittämään A:n palvelutarpeissa tapahtuvat muutokset sekä ratkaisemaan, miten nämä mahdollisesti vaikuttavat henkilökohtaisen avun järjestämistapaan myöhemmin. Korkein hallinto-oikeus katsoi näin ollen, ettei kaupunki ollut edellä kuvatuissa olosuhteissa velvollinen järjestämään A:lle henkilökohtaista apua vaaditulla tavalla.

L vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (vammaispalvelulaki) 1 §, 3 § 2 momentti, 8 § 2 momentti, 8c § 3 momentti ja 8d § 1 ja 2 momentti

Ympäristöasiat

KHO:2019:72

Ympäristönsuojelu – Hallintopakko – Turvetuotanto – Toiminnan keskeyttämisvaatimus – Lupamääräysten noudattaminen – Selvilläolovelvollisuus – Pilaantumisen torjuntavelvollisuus – Tarkkailusuunnitelma – Luvan tarkistamismenettely

Paikallinen ympäristönsuojeluyhdistys oli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) tekemässään hallintopakko-hakemuksessa vaatinut, että A Oy:n harjoittama turvetuotanto toiminta yhtiön neljällä B:n kunnassa sijaitsevalla tuotantoalueella keskeytetään. ELY-keskus oli hylännyt yhdistyksen hallintopakko-hakemuksen. ELY-keskuksen mukaan ympäristönsuojelulain (86/

2000) 86 §:n mukaiset toiminnan keskeyttämisen edellytykset eivät täyttyneet näillä tuotantoalueilla. Hallinto-oikeus oli hylännyt yhdistyksen valituksen ELY-keskuksen päätöksestä. Hallinto-oikeuden mukaan asiassa ei ollut myöskään perusteita kieltää toimintaa ympäristönsuojelulain 84 §:n nojalla.

Tuotanto turvetuotantoalueilla oli aloitettu 1970- ja 1980-luvuilla ja sitä oli harjoitettu laajimmillaan yhteensä 900 hehtaarin alueella. Ympäristöluvat turvetuotantoon oli myönnetty 2000-luvulla. Lupamääräysten mukaan tehdyt vesienkäsittelyrakenteet olivat tarkkailutulosten perusteella toimineet ennakkoon arvioitua heikommin. Lisäksi turvetuotantoalueiden alapuolisten vesistöjen tila oli selvitysten perusteella huonontunut.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että hallintopakon käytön edellytyksiä ei edellä mainituista seikoista huolimatta ollut. Muiden samojen vesistöjä kuormittavien tekijöiden, kuten jo toimintansa lopettaneiden turvetuotantoalueiden sekä metsätalouden vuoksi hallintopakkohakemuksen kohteena olevien turvetuotantoalueiden osuutta vesistöjen kuormituksesta oli vaikea todentaa. Asiassa ei ollut myöskään ilmennyt, että yhtiö toiminnanharjoittajana olisi toiminut ympäristölupien vastaisesti tai rikkonut ympäristönsuojelulain 5 §:ssä tarkoitettuja selvilläolovelvollisuutta tai pilaantumisen torjuntavelvollisuutta siinä määrin, että edellytykset hallintopakon käynnistämiseksi tältäkin osin olisivat olleet olemassa.

Korkein hallinto-oikeus kuitenkin totesi, että ympäristölupien mukaisella päästötarkkailulla ei ollut saatu kaikilta osin riittävän kattavia seurantatietoja. Tältä osin valvontaviranomaisella olisi hallintopakon vireillepanon johdosta ollut ja oli edelleen mahdollisuus täydentää ympäristölupien liitteinä olleita tarkkailusuunnitelmia.

Turvetuotantoalueiden ympäristölupiin sisältyi ympäristönsuojelulain (86/2000) 55 §:n mukainen velvoite lupamääräysten tarkistamishakemuksen jättämisestä, joka oli kuitenkin rauennut ympäristönsuojelulain muuttamisesta annetun lain (423/2015) voimaantulosäännöksen nojalla. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että mahdolli-

nen tarve puuttua turvetuotantoalueiden vesienkäsittelyrakenteiden puutteisiin edellytti ensin valvontaviranomaisen suorittamaa luvan muuttamisen tarpeen arviointia ja tarvittaessa myös aloitettua lupamääräysten muuttamiseksi ympäristönsuojelulain 89 §:n (423/2015) mukaisesti.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 5 §, 55 §, 84 §, 86 §

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta (423/2015) 89 §, voimaantulosäännös

KHO:2019:75

Ympäristölupa – Kallion louhinta ja murskaus – Kiviaineksen kuljetus – Liikenne yleiseen liikenteeseen osoitetulla väylällä – Melu – Kohtuuton rasitus – Lupamääräysten riittävyys

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli myöntänyt A:lle ympäristöluvan kallion louhinta- ja murskaustoimintaan. Valmiin kiviaineksen kuljetus pois varsinaiselta toiminta-alueelta kuului kiinteästi tähän toimintaan. Kuljetukset ohjautuisivat kahta vaihtoehtoa yleiseen liikenteeseen osoitettua väylää pitkin. Kummankin väylän varrella lähimmillään noin 800 metrin etäisyydellä varsinaisesta toiminta-alueesta oli tiivistä kylämäistä asutusta hyvin lähellä tietä. Asiassa oli kysymys siitä, olisiko louhinta- ja murskaustoimintaa varten myönnettyssä ympäristöluvassa otettu huomioon tästä toiminnasta aiheutuvan liikenteen päästöt riittävästi siten, että lupa oli voitu myöntää luvassa annetut lupamääräykset huomioon ottaen.

Lähtökohtana ympäristölupaharkinnassa oli yleensä pidettävä sitä, ettei varsinaisesta luvanvaraisesta toiminnasta etäällä yleiseen liikennekäyttöön osoitetulla väylällä aiheutuvat liikenteen päästöt kuulu lupaharkinnan piiriin. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin totesi, että luvanvaraiseen toimintaan välttämättömänä osana kuuluvan liikenteen aiheuttamia päästöjä on perusteltua tarkastella lupaharkinnassa varsinaista toiminta-alueelta laajemmalla alueella silloin, kun tämä liikenne määrittää yksinomaan tai suurimmaksi osaksi liikennealueelta aiheutuvat päästöt, ja näistä päästöistä voidaan arvioida aiheutuvan merkittävää ympäristön pilaantumista tai

sen vaaraa. Osana ympäristölupaharkintaa on vastaavasti arvioitava eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n mukaisen rasituksen kohtuuttomuutta. Varsinaisella toiminta-alueella harjoitettuun toimintaan olennaisesti kuuluvasta liikenteestä lähialueella koettua merkittävää meluhaitan lisääntymistä voidaan tällöin pitää toiminta-alueen käytöstä aiheutuvana eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n mukaisena kohtuuttomana rasituksena.

Kun luvanvaraisesta toiminnasta johtuvan raskaan liikenteen määrän lisäyksen oli arvioitu olevan jopa 120 kuorma-auton ohiajoa vuorokaudessa muutoin vähän liikennöidyillä teillä, raskaan liikenteen voitiin katsoa tässä tapauksessa määrittävän kokonaisuudessaan teiden melualueen. Kun otettiin huomioon alueen kaaivoitus ja se, että alueen asutus muodostui pitkälti kapeiden teiden varrelle sijoittuneesta nauhmaisesta omakotiasutuksesta, melutason ohjearvojen mahdollisesta ylittymisestä aiheutuvaa meluhaittaa oli pidettävä alueella ennakoimattomana. Kun vielä otettiin huomioon raskaan liikenteen määrän lisäys ja sen ajoittuminen koko vuoden ajalle, oli liikenteestä syntyvän meluhaitan johdosta arvioitava, aiheutuiko toiminnasta jo yksin tästä syystä eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua kohtuuttonta rasitusta. Kokonaisrasitusta arvioitaessa tuli ottaa huomioon myös kuljetusliikenteestä aiheutuva väikainen melu, tärinä sekä pölyhaitta.

Koska asiassa saadun selvityksen perusteella ei voitu varmistua siitä, ettei toiminta siihen liittyvän kuljetuksen osalta aiheuttanut eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua kohtuuttonta rasitusta, ei lupaan näiltä osin sisältyneitä lupamääräyksiä voitu pitää riittävinä. Lupaharkinta oli siten ollut liikenteen osalta puutteellinen. Hallinto-oikeuden ja ympäristöjaoston päätökset oli kumottava ja asia palautettava jaostolle uudelleen käsiteltäväksi.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 6 §, 42 1 ja 2 momentti, 43 § 1 ja 3 momentti

Eräistä naapurussuhteista annettu laki 17 § 1 momentti
Ympäristönsuojeluasetus (169/2000) 9 § 2 momentti 10 kohta

KHO:2019:78

Maankäyttö ja rakentaminen – Rakennuslupa – Rakennusluvan voimassaolon jatkaminen työn loppuunsaattamiseksi – Rakennustöiden aloittaminen – Aloituskokous – Aloittamisilmoitus – Luottamuksensuoja

Yhtiölle oli myönnetty neljä rakennuslupaa tuulivoimaloiden rakentamiseen. Lupapäätökset olivat tulleet lainvoimaisiksi 5.5.2012. Yhtiö oli toimittanut kaupungin rakennusvalvonnalle aloittamisilmoituksen 7.4.2014, ja rakennuslupia koskeva aloituskokous oli pidetty 10.8.2015. Yhtiö oli 25.8.2016 hakenut rakennuslupien voimassaolon jatkamista töiden loppuunsaattamiseksi. Rakennustarkastaja oli hylännyt yhtiön hakemukset sillä perusteella, että rakennuslupien tarkoittamia rakennustöitä ei ollut aloitettu kolmen vuoden kuluessa lupapäätösten lainvoimaiseksi tulosta.

Kolme rakennusluvasta oli hyväksytty ehdolla, että tuulivoimalan rakentamiseen liittyvä ympäristölupa saa lainvoiman. Kun otettiin huomioon, että ympäristölupa oli rakennuslupaanhänen erillinen lupa, joka perustui eri lainsäädäntöön ja erilliseen lupamenettelyyn, mainitulla lupaehdolla tai ympäristöluvan lainvoimaiseksi tulemisella ei kuitenkaan ole ollut merkitystä rakennuslupien voimassaoloajan kannalta.

Rakennuslupien mukaiset rakennustyöt oli maankäyttö- ja rakennuslain 143 §:n 1 momentin mukaan aloitettava kolmen vuoden kuluessa lupapäätösten lainvoimaiseksi tulosta. Jos rakennustöitä ei ollut lain 149c §:ssä säädettyllä tavalla aloitettu tässä ajassa, luvat raukesivat. Lain 143 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupien voimassaolon pidentämistä töiden loppuun saattamiseksi oli haettava lupien voimassaolon aikana.

Aloittamisilmoitus tai aloituskokouksen pitäminen eivät sellaisenaan merkinneet, että rakennustyöt olisi aloitettu lain 149c §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä aloituskokouksen pitämisellä muutoinkaan ollut merkitystä rakennuslupien voimassaolon kannalta. Aloituskokouksen järjestäminen, joka tässä tapauksessa oli perustunut yhtiön ilmoituksen rakennustöiden aloittamisesta, ei

siten tarkoittanut, että yhtiölle olisi muodostunut hallintolain 6 §:ssä tarkoitettu oikeutettu odotus (luottamuksensuoja) siitä, että kysymyksessä olevat rakennusluvut olisivat olleet 25.8.2016 edelleen voimassa. Koska rakennusluvut olivat rauenneet sen vuoksi, ettei rakennustöitä ollut aloitettu kolmen vuoden määräajassa, hakemukset rakennuslupien voimassaolon jatkamiseksi oli tullut hylätä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 143 § 1 ja 2 momentti, 149c § 2 momentti Hallintolaki 6 §

Verotusasiat

KHO:2019:79

Henkilökohtaisen tulon verotus – Luovutusvoitto – Omaisuuden käsite – Kapitalisaatiosopimus

A oli tehnyt sijoituksia henkivakuutusyhtiön tarjoamaan, vakuutusluokista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettuun kapitalisaatiosopimukseen. Kapitalisaatiosopimuksen säästöjen kehitys oli sidottu valittujen sijoitusten markkina-arvoihin. Kapitalisaatiosopimukseen perustuva oikeus oli luovutuskelpoinen, mutta luovutuksen edellytyksenä oli toisena sopimusosapuolena olevan henkivakuutusyhtiön suostumus.

A aikoi luovuttaa kapitalisaatiosopimukseen perustuvat oikeutensa sopimusosapuoliin nähden kolmannelle taholle sopimuksen käyvän arvon mukaista vastiketta vastaan. Luovutusta oli pidettävä tuloverolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuna omaisuuden luovutuksena, johon oli sovellettava tuloverolain luovutusvoiton ja -tappion laskemista koskevia säännöksiä.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu verovuosille 2018 ja 2019. Tuloverolaki 32 §, 45 § 1 momentti, 46 § 1 momentti ja 50 § 1 momentti Vakuutuslakia 51 § 1 momentti

Laki vakuutusluokista 18 § Ks. myös HE 275/2018 vp, joka sisältää muun ohella tuloverolain 35 §:ää koskevan muutosehdotuksen.

Ks. KHO 2017:195, KHO 2018:170 ja KHO 2019:42.

KHO:2019:81

Arvonlisävero – Vähennysoikeus – Tytäryhtiöosakkeiden myyn-

tiin liittyvät kulut – Toimitilakiinteistön sale and lease back -järjestely

A Oy oli kansainvälisen konsernin emoyhtiö, joka oli myynyt arvonlisäverotettavia hallintopalveluja tytäryhtiöilleen. Konsernissa oli toteutettu uudelleenjärjestelyjä vuosina 2012 ja 2013 muun ohella siten, että yhtiö oli myynyt kolmen tytäryhtiönsä osakekannat sekä toimitilakiinteistönsä osakkeet. Yhtiö oli hankkinut palveluja näiden myyntien suunnittelua ja käytännön toteuttamista varten. Asiassa oli kysymys siitä, oliko yhtiöllä oikeus vähentää osakkeiden myyntiä varten hankkimiinsa asiantuntijapalveluihin sisältyneet arvonlisäverot.

Liiketoimintaa harjoittaneiden tytäryhtiöiden osakkeiden myyntien osalta korkein hallinto-oikeus totesi, että kun A Oy oli myynyt osakkeet konsernin toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä ja kun myynnistä saadut tulot oli käytetty A Oy:n tai konsernin verolliseen liiketoimintaan, tytäryhtiöosakkeiden myynnin oli katsottava olleen A Oy:n verollisen liiketoiminnan välitön, pysyvä ja välttämätön jatke ja siten kuuluneen arvonlisäveron soveltamisalaan. Asiassa katsottiin selviteytyksi, että tytäryhtiöiden osakkeiden myyntiin liittyvien palvelujen hankintakustannukset eivät olleet sisältyneet kyseisten osakkeiden myyntihintaan, vaan osakkeiden myyntihinta oli määräytynyt markkinoilla. Näin ollen myyntikulut eivät olleet olleet osa osakemyynnin hinnanmuodostusta eivätkä kyseiset palvelut näin ollen olleet kohdistuneet suoraan ja välittömästi osakkeiden myyntiin, vaan niiden oli katsottava olleen A Oy:n taloudelliseen toimintaan kuuluvien liiketoimien hinnan-osatekijöitä ja siten yleiskuluja, jotka A Oy:llä oli oikeus vähentää arvonlisäverolain 117 §:ssä säädettyllä tavalla.

A Oy:n toimitilakiinteistön omistavan keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden myynnin kulujen osalta korkein hallinto-oikeus totesi, että myynnin verottomuus ei perustunut arvonlisäverolain 41 §:ssä säädettyyn rahoituspalvelujen verosta vapauttamiseen vaan lain 27 §:n 1 momentin säännökseen. Myynnin katsottiin kuuluvan arvonlisäveron soveltami-

salaan ja kulujen olevan A Oy:n yleiskuluja samoin perusteiden kuin liiketoimintaa harjoittaneiden tytäryhtiöosakkeiden myynnin kulujen. Kulujen liittymistä A Oy:n verolliseen liiketoimintaan korosti edelleen se, että osakkeiden ostajan kanssa tehdyn sale and lease back -järjestelyn johdosta kiinteistöissä olevat tilat eivät poistuneet A Oy:n verollisen liiketoiminnan käytöstä. A Oy:llä oli oikeus vähentää myös nämä kulut arvonnalisäverolain 117 §:ssä säädettyjen edellytyksin. Äänestys 4-1 tytäryhtiöosakkeiden myyntiin liittyvien kulujen osalta.

Arvonlisäveron maksuunpanot tilikausilta 1.1.-31.12.2012 ja 1.1.-31.12.2013.

Arvonlisäverolaki 27 § 1 momentti, 41 §, 42 § 1 momentti 6 kohta ja 3 momentti, 43 §, 102 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti sekä 117 § Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonnalisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 135 artikla 1 kohta f alakohdasta, 168 artikla a alakohdasta ja 173 artikla

Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-29/08, SKF, C-502/17, C&D Foods Acquisition ja C-201/18, Mydibel

KHO:2019:82

Kiinteistövero – Veroprosentti – Vakituinen asuinrakennus – Rakennuskokonaisuus – Itsenäisen erillinen rakennus – Kolmiulotteinen hallinnanjakko

Asunto Oy A omisti murto-osan B:n kaupungissa sijaitsevasta tontista. Tontin muista osaomistajista kolme oli asunto-osakeyhtiötä ja yksi kiinteistöosakeyhtiö, joka omisti pääosan maapohjasta. Tontille oli rakennettu kauppakeskusrakennus ja tämän yläpohjan päälle asuinkerrostaloja. Rakennuskokonaisuuden kokonaispinta-ala oli 43327 neliometriä, josta kauppakeskuksen osuus oli 36304 kerrosneliometriä. Asunto Oy A:n omistaman kahdeksan kerroksisen asuinrakennuksen pinta-ala oli 2095 neliometriä. Osapuolet olivat hallinnanjakosopimuksella muun ohella sopineet rakennusten omistuksesta, sijoittumisesta, taloteknisistä järjestelmistä ja asunto-osakeyhtiöiden hallintaan tulevista liikerakennuksen tiloista.

Asiassa oli kysymys siitä, tuliko Asunto Oy A:n omistama asuinrakennusta kiinteistöverotuksessa pitää muun rakennuskokonaisuuden osana, johon sovelletaan yleistä kiinteistöveroprosenttia, vai oli ko sitä pidettävä erillisenä rakennuksena, johon sovelletaan vakituisten asuinrakennuksen kiinteistöveroprosenttia.

Kun otettiin huomioon, miten Asunto Oy A:n omistama asuinrakennus oli omistukseltaan, hallinnaltaan ja talotekniikaltaan eriytetty muusta rakennuskokonaisuudesta, asuinrakennusta oli pidettävä itsenäisenä erillisenä rakennuksena. Kiinteistöverotukset vuosilta 2014 ja 2015.

Kiinteistöverolaki 2 § 2 momentti 1 kohta, 6 § 3 momentti, 9 § 1 momentti, 12 § 2 momentti ja 15 §

KHO:2019:88

Henkilökohtaisen tulon verotus – Tulon jaksotus – Verovuosi – Luovutusvoitto – Suunnattu osakeanti – Osakemerkintä – Joukkovelkakirjalainan konvertointi – Yhtiön hallituksen hyväksyntä

B Oyj oli tarjonnut merkittäväksi yhteensä enintään 400000000 uutta osaketta etuoikeudettomien saneerausvelkojen haltijoille saneerausvelkasaatavia vastaan. Merkintäoikeus osakeannissa oli ollut kaikilla yhtiön saneerausohjelmaehdotuksen mukaisilla etuoikeudettomien saneerausvelkojen haltijoilla. Osakeantia ei voinut yli- tai alimerkitä. Velkojan ilmoitus vaihto-oikeuden käyttämisestä oli osakeannin ehtojen mukaan ollut peruuttamaton ja velkojaa sitova, eikä sitä ole voinut muuttaa tai peruuttaa muutoin kuin arvopaperimarkkinalaissa edellytetyissä tilanteissa. Yhtiöllä oli ollut oikeus hylätä merkintä osittain tai kokonaan, ellei sitä ollut tehty osakeannin ehtojen tai yhtiön antamien tarkempien ohjeiden mukaisesti. Osakkeiden merkintäaika oli alkanut 28.11.2016 ja päättynyt 28.12.2016.

A oli merkinnyt B Oyj:n osakkeita omistamiensa B Oyj:n joukkovelkakirjalainojen perusteella merkintäajan kuluessa vuonna 2016. B Oyj:n hallitus oli hyväksynyt hänen osakemerkintänsä 3.1.2017. A:n osakeannin ehtojen mukainen osakemerkintä oli merkintähetkellä vuonna 2016 tosiasiassa sitonut sekä häntä itseään

että annin tehnyttä yhtiötä. A:lle joukkovelkakirjalainojen luovutuksesta kertyvää voittoa ei näin ollen ollut jaksotettava verovuodelle 2017, vaikka yhtiön hallitus on hyväksynyt hänen osakemerkintänsä vasta 3.1.2017.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu verovuodelle 2017.

Tuloverolaki 110 § 2 momentti Laki verotusmenettelystä 3 § 2 momentti Osakeyhtiölaki 9 luku 9 § Vrt. KHO 1987 B 571

KHO:2019:92

Maahantuontiverot – Valmistevero – Arvonlisävero – Säännösten vastainen maahantuonti – Osallistuminen maahantuontiin – Maahantuonnin rahoittaminen – Nuuska

Henkilöä, joka oli lainannut rahaa yhden nuuskaerän Ruotsin ja Suomen välillä liikennöivältä laivalta ostaneelle ja säännösten vastaisesti maahantuoneelle henkilölle, oli pidettävä säännösten vastaiseen tuontiin osallistuneena. Rahoittaja oli täten yhdessä maahantuojan kanssa verovelvollinen säännösten vastaisesti maahantuodusta nuuskasta suoritettavista maahantuontiveroista.

Äänestys 4-1

Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonnalisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön 18 § 1 momentti 2 kohta ja 27 § 1 momentti 2 kohta

Valmisteverotuslaki 12 § 1 momentti 6 kohta ja 3 momentti Arvonlisäverolaki 86 b § (1486/1994) 1 ja 2 momentti

Yhteisön tullikoodeksista annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2913/92, 202 artikla 1 kohta a alakohdasta ja 3 kohta toinen luetelmakohta sekä 213 artikla

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-454/10, Jestel (EU:C:2011:752)

KHO:2019:94

Arvonlisävero – Vähennysoikeus – Kiinteistösijoitustoiminta – Kiinteistöjen sekä kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden liikehuoneistojen osakkeiden myyntiin liittyvät kulut

Verovelvollisuusryhmään kuuluva eläkevakuutusyhtiö A harjoitti

kiinteistösijoitustoimintaa omistamalla kiinteistöjä sekä keskinäisten kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeita ja antamalla näin hallitsemiaan tiloja vuokralle. Verovelvollisuusryhmä oli hakeutunut arvonlisäverolain 30 §:n nojalla verovelvolliseksi kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta. A oli vuokrannut kiinteistöissä ja keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä olevat tilat pääasiassa arvonlisäverollisilla vuokrasopimuksilla. Kiinteistöliiketoimintaan liittyen A saattoi muuttaa kiinteistö- ja osakeomistuksiaan myymällä kiinteistöjä sekä keskinäisten kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeita. A ei ostanut kiinteistöjä tai kiinteistöyhtiöiden osakkeita myydäkseen niitä edelleen, vaan hankinnat tapahtuvat aina vuokraus-tarkoitukseen.

Koska vuokratulot kiinteistösijoitustoiminnasta kertyivät suoraan A:lle, A oli koko kiinteistösijoitustoiminnastaan arvonlisäverolaissa ja arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettu verovelvollinen riippumatta siitä, myykö A kiinteistöosakeyhtiöille arvonlisäverotettavia hallintopalveluja. Kiinteistöjen ja kiinteisosakeyhtiöiden osakkeiden myynti oli kiinteistösijoitustoiminnan välitön, pysyvä ja välttämätön jatke ja kuului siten arvonlisäveron soveltamisalaan. A:n mukaan kohteiden myyntiin liittyvien palvelujen hankintakustannukset eivät sisällyneet kyseisten kohteiden myyntihintaan, vaan niiden myyntihinta määräytyi markkinoilla. Näin ollen myyntikulut eivät olleet osa kiinteistöjen tai kiinteistöyhtiöiden osakkeiden myynnin hinnanmuodostusta eivätkä kyseiset palvelut näin ollen kohdistuneet suoraan ja välittömästi näiden kohteiden myyntiin, vaan niiden oli katsottava olevan A:n kiinteistöliiketoimintaan kuuluvien liiketoimien hinnan osatekijöitä ja siten yhtiön yleiskuluja, jotka verovelvollisuusryhmällä oli oikeus vähentää arvonlisäverolain 117 §:ssä säädetyllä tavalla. Äänestys 4–1 perusteluista.

Verohallinnon ennakkoratkaisu ajalle 29.9.2016–31.12.2017. Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 27 § 1 momentti, 41 §, 42 § 1 momentti 6 kohta, 43 § 1 ja 2 momentti, 102 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti sekä 117 § Neuvoston direktiivi yhteisestä ar-

vonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a ja c alakohta, 9 artikla, 15 artikla 2 kohta, 135 artikla 1 kohta f alakohta, 168 artikla a alakohta sekä 173 artikla Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-29/08, SKF

KHO:2019:95

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö – Arvonlisäveroaasia

A Oy:n keskusverolautakunnalle tekemässä ennakkoratkaisuhakemuksessa selostettu toiminta, jonka keskusverolautakunta katsoi olevan arvonlisäverolain 29 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua alueiden vuokrausta kulkuneuvojen paikoitusta varten, vastasi olennaisilta osiltaan korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa KHO 2018:108 tarkoitettua toimintaa. Keskusverolautakunta viittasi ennakkoratkaisusaan tähän korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun. Kun Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö näissä olosuhteissa valitti ennakkoratkaisusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja kun otettiin huomioon asiassa annettu ratkaisu, jolla korkein hallinto-oikeus ei muuttanut keskusverolautakunnan päätöstä, olisi ollut kohtuutonta, jos A Oy olisi joutunut pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Tämän vuoksi Verohallinto velvoitettiin korvaamaan A Oy:lle vastineen antamisesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Hallintolainkäyttölaki 74 § 1 momentti

KHO:2019:102

Arvonlisävero – Alueiden vuokraus kulkuneuvojen paikoitusta varten – Kunnan henkilökunta-pysäköinti – Vähennysoikeus

A:n kaupunki vuokrasi omistamaltaan yhtiöltä kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen yhteydessä sijaitsevat pysäköintitilat, joissa sijaitsevia pysäköintipaikkoja A antoi sosiaali- ja terveyskeskuksen asiakkaiden ja muiden pysäköijien lisäksi sosiaali- ja terveyskeskuksen henkilökunnan käyttöön henkilökunnalta perittävä 15 euron kuukausittaista py-

säköintimaksua vastaan. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut keskusverolautakunnan päätöstä, jonka mukaan kysymyksessä oleva henkilökunnan pysäköinti oli vastikkeellista alueiden vuokrausta kulkuneuvojen paikoitusta varten ja jonka mukaan A:n kaupungilla oli oikeus vähentää arvonlisäverolain 102 §:n 1 momentin nojalla pysäköintitoimintaansa liittyvät arvonlisäverot.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 1.1.–31.12.2017. Arvonlisäverolaki 27 §, 29 § (1064/2016) 1 momentti 5 kohta sekä 102 § 1 momentti 1 kohta Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 135 artikla 1 kohta l alakohta ja 2 kohta b alakohta Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-173/88, Henriksen Vrt. KHO 1996-B-567

► KKO:N VALITUSLUVAT

VL:2019-53

Kiinteistön kauppa – Laatuvirhe – Tarkastusvelvollisuus

Diaarinumero: S2018/704

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Vaasan hovioikeus 24.9.2018 S18/398

Kiinteistön ostajille oli ennen kauppaa esitetty kiinteistöllä olevaa rakennusta koskeva kosteusmittauspöytäkirja, jonka mukaan vuonna 1960 rakennetun omakotitalon kellaritiloissa oli kosteutta mutta lattia- ja seinäpintojen sekä mitattujen eristetilojen ja alajuoksujen kosteus oli normaali. Kaupan jälkeen kellarin betoniholvin yläpuolisissa alapohjarakenteissa ja ulkoseinä-rakenteiden alaosissa havaittiin kosteus- ja mikrobivaurioita, jotka olivat aiheutuneet kellarista johtuvasta kosteusrasituksesta sekä kosteuden tiivistymisestä betoniholvin ja lämmöneristeen rajapintaan. Kysymys siitä, saivatko ostajat rakennuksesta ennen kauppaa saamansa tiedot huomioon ottaen vedota laatuvirheihin mainittuihin kosteus- ja mikrobivaurioihin.

VL:2019-56**Ryöstö – Törkeä ryöstö***Diaarinumero:R2019/367*

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Vaasan hovioikeus 1.3.2019 R18/866

A ja B olivat lukinneet heille entuudestaan tuntemattoman X:n kanssaan tavaratalon wc-koppiin, osoittaneet pohjaosastaan rikki olevilla olutpulloilla X:ää ja uhanneet kumpikin X:ää tappamisella. A ja B olivat näin pakottaneet X:n luovuttamaan heille puhelimensa ja pankkikorttinsa ja kertomaan näiden tunnus- ja suojakoodit. X:lle oli aiheutunut menettelystä sormeen pinnallinen, verta vuotava haava.

Kysymys siitä, oliko ryöstössä käytetty ampuma- tai teräaseeseen rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä.

VL:2019-60**Pakkokeino – Tutkintavankeus***Diaarinumero:R2019/411*

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 21.3.2019 R19/641

Käräjäoikeus oli määrännyt rikoksesta epäillyn A:n vangittavaksi ja passitettavaksi poliisivankilaan. Samalla käräjäoikeus oli todennut, että A:n pitämistä poliisivankilassa voitiin tutkinnanjohtajan esittämistä syistä pidentää yli seitsemän vuorokauden, ja määrännyt, että A oli siirrettävä viimeistään neljän viikon kuluttua käräjäoikeuden päätöksen antamisesta tutkintavankilaan, ellei aikaa pidennetä uudelleen.

Kysymys poliisivankilaan sijoittamista koskevan määräyksen lainmukaisuudesta.

VL:2019-62**Osakeyhtiö – Osakkeen lunastaminen – Yhtiökokouksen päätöksen moite – Osakassopimus***Diaarinumero:S2019/269*

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Turun hovioikeus 20.3.2019 S18/306

Osakeyhtiön kaikki osakkeenomistajat olivat osakassopimuksessa sopineet, että yhtiön osakkeenomistajana voi olla vain yhtiössä päätoimisesti työskentelevä. Sopimuksen mukaan osakkeenomistaja oli päätoimisen työskentelyn päättyessä velvollinen tarjoamaan omistamansa osakkeet muiden lunastettavaksi ja yhtiö oli velvollinen lunastamaan osakkeet, elleivät muut osakkeenomistajat niitä lunastaisi.

Yhtiökokous oli päättänyt osakkeenomistaja A:n osakkeiden lunastamisesta sen jälkeen, kun A:n työsuhde yhtiöön oli päättynyt. A moitti yhtiökokouksen päätöstä katsoen, että häneltä ja eräältä toiselta osakkeenomistajalta (T) ei ollut saatu suostumusta osakkeiden suunnattuun lunastamiseen. Kysymys siitä, oliko A:n ja T:n katsottava osakassopimukseen sitoutukseen antaneen osakeyhtiölain 5 luvun 29 §:n 2 momentissa ja 15 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun suostumuksen osakkeiden suunnattuun lunastamiseen.

VL:2019-66**Työsopimus – Työehtosopimuksen yleissitovuus***Diaarinumero:S2018/692*

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Itä-Suomen hovioikeus 18.9.2018 S18/404

Kantajat olivat työskennelleet kuorma-autonkuljettajina yhtiössä, joka oli soveltanut heidän työsuhteisiinsa yleissitovana työehtosopimuksena niin sanotun teollisuuslinjaperiaatteen mukaisesti maa- ja vesirakennusalan työehtosopimusta. Kantajat vaativat, että heidän työsuhteisiinsa tuli soveltaa niin ikään yleissitovaa ahtausalan työehtosopimusta siltä osin kuin he olivat työskennelleet satama-alueella. Kysymys siitä, kumpaa työehtosopimusta asiassa oli sovellettava.

VL:2019-67**Työsopimus – Työpalkka – Kunnallinen viranhaltija – Liikkeen luovutus***Diaarinumero:S2019/275*

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Rovaniemen hovioikeus 12.3.2019 S18/710

Liikelaitoksen X palveluksessa ollut A oli irtisanottu ja irtisanomisaikea oli päättynyt. Liikelaitoksen henkilöstö oli sittemmin 1.1.2014 tapahtuneen liikkeen luovutuksen myötä siirtynyt perustetun X Oy:n palvelukseen. Korkein hallinto-oikeus oli noin kolme vuotta myöhemmin antamallaan päätöksellä katsonut, että irtisanominen oli ollut perusteeton. A:n vaatimuksesta hovioikeus vahvisti, että A:n ja X Oy:n välille oli syntynyt työsuhde 1.1.2014 alkaen ja että A:lla oli oikeus saada yhtiöltä palkkaa sanotusta ajankohdasta lukien. Kysymys hovioikeuden ratkaisun oikeellisuudesta.